

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr Magdy Olesiuk-Okomskiej pt. *Przestępstwa konwencyjne w polskim prawie karnym*

Recenzowana rozprawa doktorska została przygotowana w Instytucie Prawa Międzynarodowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu pod kierunkiem naukowym Prof. UW dr hab. Karola Karskiego. Rozprawa liczy 411 stron tekstu, w tym obszerny wykaz bibliografii. Jako recenzent tej rozprawy, powołany uchwałą Rady Naukowej Instytutu Prawa Międzynarodowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego z 30 września 2019 r., przedstawiam niżej następujące uwagi recenzyjne.

I. Wybór tematu i konstrukcja rozprawy

Wybór tematu recenzowanej rozprawy oceniam bardzo dobrze, a jej problematyka badawcza, będąca przedmiotem szerokiej i wielowątkowej dyskusji naukowej, przedstawia się szczególnie interesująco i ma oczywisty walor praktyczny. Autorka – lokując problematykę badawczą swojej rozprawy, a więc problematykę przestępstw konwencyjnych, w określonym środowisku normatywnym i podkreślając zarazem wielowątkowy i wieloaspektowy charakter tej problematyki – wskazała na występujące w tym zakresie rozbieżności. Zauważyła bowiem, że: „*badacze zajmujący się prawem międzynarodowym zazwyczaj upatrywali miejsca tychże przestępstw w prawie karnym, natomiast karniści – w prawie międzynarodowym*”. Nawet jeżeli w uprawniony sposób założymy, że problematyka przestępstw konwencyjnych może być, a nawet powinna być przedmiotem badań zarówno autorów piszących o prawie międzynarodowym, jak i autorów piszących o prawie karnym, to powstaje oczywisty problem precyzyjnego określenia tej dziedziny badań. W sytuacji, w której przyjmowana jest zróżnicowana terminologia w tym zakresie, doktorantka musiała zająć w tej mierze jednoznaczne stanowisko, a w konsekwencji tego przekonująco je uzasadnić. Należy w związku z tym podkreślić, że Pani mgr Olesiuk-Okomska zaprezentowała dobrze uzasadnione stanowisko, które wychodzi z założenia o konieczności wyraźnego rozróżnienia pomiędzy zbrodniami międzynarodowymi i przestępstwami konwencyjnymi – nie tylko z uwagi na ich różny gatunkowy ciężar, ale przede wszystkim z uwagi na odmienne sposoby ich kryminalizacji, odmienne kategorie adresatów norm prawnych oraz odmienny sposób ścigania sprawców popełnionych w tym zakresie czynów.

kwifikowanych jako zbrodnie międzynarodowe – z jednej strony i przestępstwa konwencyjne – z drugiej. Porządkując więc dotychczasowe ustalenia doktryny odnośnie do terminologii i przyjmując odpowiednie ustalenia terminologiczne odnośnie do środowiska normatywnego prowadzonych badań, determinujące również strukturę rozprawy (zwłaszcza dwa pierwsze rozdziały) doktorantka przyjęła założenie, że problematykę przestępstw konwencyjnych (przestępstw transnarodowych) będzie prezentowała w ramach transnarodowego prawa karnego, podkreślając przy tym, że znacząca część doktryny prezentuje tę problematykę w ramach międzynarodowego prawa karnego. Nie jest to jednak kwestia wyłącznie terminologiczna, jako że doktorantka wyraźnie zakreśla zarówno przedmiot regulacji międzynarodowego prawa karnego, jak i transnarodowego prawa karnego, przywołując przy tym przekonującą argumentację.

W konsekwencji – zgodnie z przyjętym przez autorkę zakresem przedmiotowym – międzynarodowe prawo karne obejmuje zbrodnie międzynarodowe, kwalifikowane jako najpoważniejsze naruszenia prawa międzynarodowego, w tym zwłaszcza międzynarodowego prawa praw człowieka. Doktorantka podkreśla dalej, że kryminalizacja tych czynów wynika wprost z norm prawa międzynarodowego, zwłaszcza pozytywnego prawa międzynarodowego, których adresatem jest jednostka i które coraz częściej znajdujemy zarówno w powszechnym, jak i regionalnym prawie międzynarodowym. Adresaci takich norm mogą bezpośrednio ponosić karną odpowiedzialność międzynarodową przed międzynarodowymi organami sądowymi, niezależnie od przepisów prawa wewnętrznego. Natomiast transnarodowe prawo karne – tak jak jest ono rozumiane według koncepcji Profesora Neila Boistera – oznacza pośrednie zwalczanie przez prawo międzynarodowe, ale za pośrednictwem prawa krajowego, takiej działalności przestępczej, która wywołuje nie tylko faktyczne, ale i potencjalne skutki transgraniczne (ponadgraniczne), jak również transgraniczne skutki moralne. W takim rozumieniu transnarodowego prawa karnego – inaczej aniżeli w konstrukcji międzynarodowego prawa karnego – nie obejmuje ono swoim zakresem przedmiotowym ani zbrodni międzynarodowych (zbrodni prawa międzynarodowego), ani przestępstw wyłącznie krajowych, a „ogranicza się” ono do takich przestępstw, których ściganie państwa określają w umowach międzynarodowych, zwykle multilateralnych, nakładających – na zasadzie wzajemności – zobowiązanie do kryminalizacji czynów określanych jako transnarodowe przestępstwa konwencyjne. Doktorantka zwróciła w tym kontekście uwagę nie tylko na szczególny zakres przedmiotowy transnarodowego prawa karnego, ale również na jego „praktyczną istotność” (s. 92; może lepiej byłoby napisać o jego praktycznej doniosłości). Tak pojmowane i prezentowane przez autorkę transnarodowe prawo

karne jest bez wątpienia dobrym odzwierciedleniem globalizacji norm karnych, wykorzystywanych i stosowanych zwłaszcza w odpowiedzi na coraz bardziej wielowątkową przestępczość transnarodową. Jest też dobrym przykładem równoległego wykorzystywania i stosowania norm krajowych i międzynarodowych w procesie ścigania i karania sprawców przestępstw transnarodowych. Z uwagi jednak na zasadniczą odmienną prawa międzynarodowego i prawa krajowego doktorantka – nawet jeżeli posłużyła się nie do końca precyzyjnymi określeniami – słusznie podkreśliła, iż: „*tak jak międzynarodowe prawo karne jest częściowo wertykalnym albo hierarchicznym porządkiem pomiędzy nierównymi ośrodkami władzy prawnej, transnarodowe prawo karne jest horyzontalnym, niehierarchicznym porządkiem formalnie równych ośrodków władzy, opartym na wzajemności, równości i suwerennej zgodzie*”. (s. 91).

Podniesione wyżej spostrzeżenia i uwagi świadczą o tym, że problematyka badawcza recenzowanej rozprawy doktorskiej, prezentowana w kontekście transnarodowego prawa karnego z jednej strony i polskiego prawa karnego – z drugiej, jest bez wątpienia obszerna, wielowątkowa i skomplikowana, ale też atrakcyjna intelektualnie. Jej zaprezentowanie wymagało od doktorantki przeprowadzenia szczegółowych badań prawnoporównawczych, wyeksponowanych w tytułach poszczególnych rozdziałów rozprawy. Przed autorką stało więc poważne wyzwanie naukowe, wymagające opanowania i zaprezentowania dobrego warsztatu naukowego. Już w tym miejscu należy stwierdzić, że Pani mgr Magda Olesiuk-Okomska zrealizowała to wyzwanie w sposób zasługujący na pozytywną ocenę.

Prowadzenie badań nad tak rozległą i wielowątkową problematyką badawczą, analizowaną w szerokim kontekście normatywnym i porównawczym, mogło spowodować zrozumiałą pokusę badania i rozważania nazbyt wielu wątków i zagadnień szczegółowych. Autorka oparła się tej pokusie, o czym świadczy ostateczny efekt jej pracy, zawierającej rozważania wyraziste i konkretne, odnoszące się do głównej problematyki badawczej wynikającej z tematu rozprawy, przy rozsądnym i zdystansowanym podejściu do wątków pobocznych, nie mających istotnego znaczenia z punktu widzenia badanej problematyki. Było to możliwe dzięki przyjęciu przez autorkę czytelnych założeń metodologicznych i wyraźnemu zarysowaniu we wstępie celu badań, nawet jeżeli uznać, że cel ten nie został określony w sposób konkretny i jednoznaczny. Czasami, określając cel badań, chce się powiedzieć nazbyt dużo, przez co cierpi precyzja sformułowań, a sam cel zmierza w wielu kierunkach, nie zawsze koniecznych dla osiągnięcia konkretnego rezultatu naukowego. Tak właśnie pojmuję określony przez autorkę na s. 9 rozprawy cel badań jako: „*rozwój i uwspółcześnienie krajowej doktryny poprzez: dokonanie uściśleń terminologicznych i pojęciowych w zakresie*

karnych aspektów prawa międzynarodowego i międzynarodowych aspektów prawa karnego; wypracowanie definicji międzynarodowego prawa karnego, pozostającej w zgodzie z aktualną doktryną światową, oraz określenie jego zakresu i miejsca w systemie prawa; wskazanie, w której z dziedzin prawa mieszczą się normy konwencyjne nakładające na państwo obowiązek penalizacji określonych typów zachowań oraz określenie, jaką kategorię przestępstw stanowią takie zachowania; opracowanie katalogu aktów prawa międzynarodowego, z których wynikają zobowiązania międzynarodowe Polski do objęcia kryminalizacją określonych typów zachowań; jak również ustalenie, czy krajowe regulacje prawne realizują normy wynikające z zobowiązań międzynarodowych Polski do objęcia penalizacją określonych typów zachowań". Wyrażając zastrzeżenia do takiego sformułowania celu badań należy jednak zauważyć, że doktorantka znacznie bardziej precyzyjnie zarysowała główny problem badawczy swojej rozprawy, pisząc na s. 10, że jest nim ustalenie i zweryfikowanie: „*w jakim zakresie polski ustawodawca realizuje w krajowym prawie karnym zobowiązania międzynarodowe do objęcia penalizacją określonych typów zachowań, wynikające z zawartych wielostronnych umów międzynarodowych*". Ten ogólny problem badawczy doktorantka rozpisła dalej w 9 problemach szczegółowych, które zostały zakreślone jasno i precyzyjnie.

Dla osiągnięcia założonego celu badań i rozwiązania tak zarysowanego głównego problemu badawczego i problemów szczegółowych doktorantka jasno sformułowała hipotezę główną zakładającą, iż: „*Polski ustawodawca w pełnym zakresie realizuje w krajowym prawie karnym zobowiązania do penalizacji określonych typów zachowań, wynikające z zawartych wielostronnych umów międzynarodowych*” i 9 kolejnych hipotez szczegółowych. Należy podkreślić, że doktorantka w przekonujący i dojrzały merytorycznie sposób dokonała weryfikacji tych hipotez w kolejnych fragmentach rozprawy i w konsekwencji sformułowała w zakończeniu konkretne wnioski i postulaty *de lege ferenda*.

Przyjęcie tych ambitnych założeń badawczych już samo w sobie stanowi wystarczające i przekonujące uzasadnienie dla podjęcia i zaprezentowania tej wartościowej i nowatorskiej problematyki badawczej w pracy naukowej, w której problematyka ta analizowana jest w sposób pogłębiony, przy wykorzystaniu szerokiego i dojrzałego aparatu naukowego. Wszystko to powoduje, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi potrzebny wkład w rozwój dyskusji naukowej na temat prawnego międzynarodowego i prawnego krajowego statusu przestępstw konwencyjnych, a z uwagi na przyjętą i wykorzystaną przez doktorantkę metodologię badań ma ona charakter nowatorski w polskiej nauce prawa międzynarodowego, wypełniając niewątpliwie istotną lukę w tym zakresie.

O wartości merytorycznej recenzowanej rozprawy decyduje również fakt, iż autorka podjęła i zaprezentowała problematykę badawczą w wymiarze wielopłaszczyznowym i prawnoporównawczym. Taki charakter jej badań został zdeterminowany zwłaszcza przez to, iż przyjęła ona za Profesorem Neilem Boisterem założenie, że w transgranicznym prawie karnym, obejmującym swoim przedmiotowym zakresem przestępstwa przeciwko dobrom podlegającym ochronie międzynarodowej (przestępstwa konwencyjne), należy wyodrębnić dwa elementy, a więc stanowiące element międzynarodowy horyzontalne zobowiązania traktatowe państw oraz element krajowy, jakim jest wertykalne stosowanie prawa karnego przez państwa odniesieniu do osób fizycznych w konsekwencji realizowania ich zobowiązań traktatowych. Problemy podnoszone i dyskutowane w rozprawie mogą podlegać i podlegają ocenie zarówno na gruncie prawa międzynarodowego, jak i prawa krajowego. Niezbędne było więc dokonanie i zaprezentowanie obszernej i szczegółowej analizy zarówno międzynarodowych, jak i krajowe regulacji normatywnych, jak również bogatego orzecznictwa sądowego. Zaprezentowanie tej wielowątkowej problematyki badawczej wymagało od autorki przeprowadzenia szczegółowych badań prawnoporównawczych. Przed doktorantką stało więc poważne wyzwanie, wymagające opanowania i zaprezentowania dobrego warsztatu naukowego.

Wszystko to wystarcza, aby problematykę badawczą rozprawy doktorskiej Pani mgr Magdy Olesiuk-Okomskiej uznać za tyleż nowatorską i atrakcyjną intelektualnie, co rozległą, złożoną i skomplikowaną. Prowadzenie badań nad tak wielowątkową problematyką badawczą rodzi zrozumiałą pokusę badania i rozważania nazbyt wielu wątków i zagadnień. Doktorantka oparł się tej pokusie i odpowiednio wyważyła proporcje, o czym świadczy ostateczny efekt jego badań pod postacią rozprawy, zawierającej rozważania czytelne, wyraziste i konkretne, odnoszące się do głównej problematyki badawczej wynikającej z tematu pracy, przy rozsądnym i zdystansowanym podejściu do wątków pobocznych, niemających istotnego znaczenia z punktu widzenia tematu rozprawy.

Przyjęte przez autorkę założenia badawcze nie budzą istotnych wątpliwości, a sposób ich realizacji w kolejnych, merytorycznych fragmentach rozprawy dobrze świadczy o jej kompetencjach naukowych. Dla osiągnięcia zamierzonego celu badań autorka przyjęła właściwie rozbudowaną i czytelną konstrukcję rozprawy. Podzieliła swoją rozprawę na pięć merytorycznych rozdziałów, poprzedzonych wstępem, zawierającym wszystkie elementy wymagane od tej części rozpraw naukowych. Całość rozważań merytorycznych została podsumowana w czytelnym i właściwie rozbudowanym zakończeniu. Warto podkreślić, że każdy z rozdziałów kończy indywidualne podsumowanie zaprezentowanych w nich

rozważań. Materia kończąca każdy rozdział stanowi zaplanowane przejście do problematyki rozdziału kolejnego. Takie rozwiązanie konstrukcyjne w istotny sposób ułatwia śledzenie merytorycznych rozważań doktorantki i ich ocenę na każdym etapie jej badań. Jest to kolejna umiejętność doktorantki, pozwalająca na formułowanie dobrej oceny jej warsztatu naukowego. Poszczególne rozdziały merytoryczne autorka zatytułowała w następujący sposób: *Międzynarodowe prawo karne – zagadnienia definicyjne i miejsce w systemie prawa* (rozdz. I); *Transnarodowe prawo karne – zagadnienia definicyjne* (rozdz. II); *Źródła obowiązywania transnarodowego prawa karnego na tle zasad obowiązywania polskiej ustawy karnej* (rozdz. III); *Stan implementacji przez polskiego ustawodawcę norm konwencyjnych w Kodeksie karnym* (rozdz. IV) i *Stan implementacji przez polskiego ustawodawcę norm konwencyjnych w przepisach pozakodeksowych* (rozdz. V). Systematyka poszczególnych rozdziałów jest prawidłowa, ale w najbardziej szczegółowych z punktu widzenia problematyki badawczej rozdziałach (IV i V) znajdujemy – w ich początkowej części – fragmenty wprowadzające do merytorycznych rozważań, ale pozbawione własnego tytułu. Przyjęta przez autorkę konstrukcja rozprawy zasługuje na pozytywną ocenę i dobrze świadczy o opanowaniu przez doktorantkę szczegółowej problematyki badawczej.

Można oczywiście zastanawiać się, czy autorka właściwie rozłożyła akcenty, skoro wyraźne są dysproporcje objętościowe pomiędzy poszczególnymi rozdziałami. Jeden z rozdziałów – najbardziej rozbudowany rozdział IV, w którym autorka dokonała oceny realizacji zobowiązań wynikających z zawartych przez Polskę wielostronnych umów międzynarodowych, a dotyczących objęcia penalizacją określonych w nich zamachów na dobra chronione w Kodeksie sam w sobie stanowi objętość prawie połowy rozprawy, a poświęcony analizie źródeł obowiązywania transnarodowego prawa karnego na tle zasad obowiązywania polskiej ustawy karnej rozdział III, podzielony jeszcze na 5 punktów, składa się tylko ze 20 stron tekstu. Nie jest to jednak zarzut, jako że przywilejem autorki było zbudowanie własnej konstrukcji pracy w taki sposób, aby osiągnąć zamierzony cel badań.

II. Bibliografia rozprawy

Wykazana i wykorzystana przez autorkę bibliografia pracy jest reprezentatywna i właściwie dobrana. Jej zestawienie w ramach wykazu bibliografii na ponad 40 stronach daje właściwe wyobrażenie o skali i zakresie badań przeprowadzonych przez doktorantkę. Jest to bibliografia reprezentatywna również w tym znaczeniu, że obejmuje, poza pracami autorów polskich, szeroki dorobek doktryny obcej, a więc zwłaszcza prace w języku angielskim, ale

również niemieckim, francuskim, włoskim i rosyjskim. Jestem przekonany, że każdy badacz problematyki przestępstw konwencyjnych znajdzie w pracy Pani mgr Magdy Olesiuk-Okomskiej dobre i pomocne zestawienie bibliografii tego zagadnienia.

Wykaz wykorzystanej przez autorkę literatury nie zawiera klasycznego podziału na monografie i artykuły oraz studia, ale dobrze świadczy o skali przeprowadzonych przez autorkę badań. W wykazie tym nie znajdujemy jednak wcześniejszych prac samej doktorantki z zakresu problematyki rozprawy doktorskiej, jak chociażby artykułu pt. *Umowa międzynarodowa, jako źródło polskiego prawa karnego* (w: *Umiejdzynarodowienie obrotu prawnego*, pod red. I. Kraśnickiej i W. Hryniewieckiej, Białystok 2017), którego treść wyraźnie nawiązuje do rozważań zaprezentowanych w rozdziale III rozprawy. W kontekście zestawienia literatury należy jednak podkreślić, że zaprezentowane w rozprawie rozważania świadczą o tym, że autorka szczegółowo zapoznała się wykazaną w zestawieniu bibliograficznym literaturą, wchodząc również w polemikę z poglądami powoływanych autorów, a także dokonując krytycznej oceny ich stanowiska. Widać to wyraźnie w dobrze rozbudowanych i merytorycznie wartościowych przypisach, których zakres dobrze świadczy o warsztacie naukowym i skrupulatności badawczej autorki recenzowanej rozprawy.

Dobrze sporządzony został również obszerny wykaz źródeł. Autorzy naukowych prac prawniczych powinni podchodzić do źródeł ze szczególnym szacunkiem i autorka recenzowanej rozprawy tak czyni. Powołuje się na reprezentatywne źródła, dokonuje ich szczegółowej analizy i oceny. Oczywiście można byłoby, dla większej przejrzystości przygotowanego przez autorkę wykazu źródeł, wyodrębnić oddzielne segmenty: prawo międzynarodowe, prawo Unii Europejskiej i prawo polskie, ale przyjętą przez doktorantkę konwencję należy uznać za czytelną. Autorka powołuje liczne wielostronne umowy międzynarodowe z systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych. W przypadku cytowania takich umów podaje się zwykle ich miejsce publikacji w United Nations Treaty Series, a gdy chodzi o umowy ratyfikowane przez Polskę, również Dziennik Ustaw. Autorka wybrała rozwiązanie nieco bardziej skromne i w odniesieniu do umów ratyfikowanych podaje tylko miejsce ich publikacji w Dzienniku Ustaw. W wykazie umów międzynarodowych znajdujemy też takie, których miejsca publikacji autorka nie podaje. Zapewne przez zwyczajne przeoczenie, w tym samym wykazie umów międzynarodowych na s. 381 znajdujemy Powszechną Deklarację Praw Człowieka z 10 grudnia 1948 r.

III. Strona formalna rozprawy

Formalna strona recenzowanej rozprawy doktorskiej Pani mgr Magdy Olesiuk-Okomskiej zasługuje na dobrą ocenę. Rozprawa jest napisana poprawnym, wyrazistym językiem. Precyzję językową w zakresie posługiwania się językiem prawniczym, jak również erudycję autorki widać w całym tekście rozprawy. Dotyczy to zarówno rozważań o charakterze nieco bardziej ogólnym, a więc dotyczących ogólnej problematyki międzynarodowego prawa karnego i transnarodowego prawa karnego, jak również szczegółowych rozważań merytorycznych odnoszących się do poszczególnych wątków problematyki przestępstw konwencyjnych.

Podobną ocenę należy wyrazić również w odniesieniu do przypisów. Sposób ich formułowania dobrze świadczy o warsztacie naukowym autorki rozprawy. Są one precyzyjne, właściwie skonstruowane i rozbudowane. Niejednokrotnie zawierają bardzo trafne, merytoryczne spostrzeżenia. Jednoznacznie odsyłają do cytowanej literatury oraz powoływanych źródeł. Dotyczy to również powoływania i cytowania orzecznictwa, a zwłaszcza prezentowanej tam argumentacji, którą autorka wykorzystuje dla uzasadnienia swoich tez. Wywody i twierdzenia autorki są dobrze udokumentowane. Doktorantka nie unika też w niektórych przypisach polemiki z autorami powoływanych prac, co nie tylko świadczy o wysokiej jakości samych przypisów, ale także w oczywisty sposób podnosi merytoryczny poziom rozważań prezentowanych w tekście rozprawy.

IV. Strona merytoryczna rozprawy

W mojej opinii Pani mgr Magda Olesiuk-Okomska przygotowała interesującą i wartościową rozprawę doktorską. Zaprezentowała w niej ważną i szczegółową problematykę badawczą, stanowiącą przedmiot badań zarówno na gruncie prawa międzynarodowego, jak i prawa karnego. Problematyka ta ma istotne znaczenie z punktu widzenia stosowania prawa i z całą pewnością pozostaje, jak również pozostanie niezmiennie aktualną. Odwołując się do fundamentalnych instytucji i konstrukcji prawa międzynarodowego i prawa karnego autorka potrafiła sformułować interesujące hipotezy badawcze, które następnie w przekonujący i kompetentny sposób udowodniła.

Droga, która doprowadziła autorkę do sformułowania i udokumentowania postawionych hipotez badawczych zasługuje na ocenę pozytywną. Pani mgr Olesiuk-Okomska w sposób kompetentny zastosowała i wykorzystwała zróżnicowane metody badawcze

niezbędne w pracy naukowej, a więc zwłaszcza metodę dogmatyczną i prawnoporównawczą, jak również metodę historyczną. Z uwagi na skomplikowaną i wielowątkową problematykę badawczą rozprawy autorka słusznie przyjęła założenie metodologiczne, iż kompleksowe jej zaprezentowanie musi być oparte na komplementarnym zastosowaniu różnych metod badawczych. Właściwe wykorzystanie tych metod oraz przekonujące uzasadnienie hipotez badawczych przyjętych przez doktorantkę dobrze świadczy o poziomie jej warsztatu naukowego. Jest oczywiste, że metodą badawczą, która jest najczęściej i najszerzej wykorzystywana w nauce prawa jest metoda dogmatyczna, bez której nie jest możliwa analiza źródeł prawa międzynarodowego. Musi ona jednak uwzględniać specyfikę tego prawa, a zwłaszcza specyfikę jego źródeł. Analiza źródeł prawa międzynarodowego wymaga w pierwszej kolejności ustalenia ich treści, a to zadanie jest znacznie bardziej skomplikowane, aniżeli przy analizie norm prawa krajowego. Zadanie to jest trudne nie tylko w odniesieniu do norm, jakie znajdujemy w umowach międzynarodowych, ale przede wszystkim w odniesieniu do norm zwyczajowych oraz ogólnych zasad prawa międzynarodowego. W tym ostatnim przypadku niezbędna jest rekonstrukcja ich treści w oparciu o inne normy prawne oraz praktykę państw i innych podmiotów prawa międzynarodowego, którą w znacznej mierze odzwierciedla orzecznictwo. Z zadowoleniem należy odnotować szerokie i dobre wykorzystanie metody prawnoporównawczej i metody historycznej – szczególnie ważnych z punktu widzenia istoty i zakresu problematyki badawczej rozprawy, a zawsze – przy ich umiejętnym wykorzystaniu – dodających wartości naukowym pracom prawniczym.

Wszystko to wpływa na pozytywną ocenę poziomu warsztatu naukowego doktorantki. Oczywiście nie wszystkie rozważania zaprezentowane przez doktorantkę mają jednakowo wysoką wartość merytoryczną. Wynika to zwłaszcza z przyjęcia przez nią autorskiej systematyki rozprawy co powoduje, że inną wartość mają rozważania, jakie znajdujemy w rozdziale I i II, a więc rozważania o charakterze definicyjnym i systemowym odnośnie do międzynarodowego prawa karnego i transnarodowego prawa karnego, a inną – bardziej szczegółowe, chociaż nie zawsze precyzyjne i wyczerpujące rozważania z rozdziału III na temat źródeł obowiązywania transnarodowego prawa karnego. Bez wątpienia najbardziej szczegółowe i dobrze rozbudowane rozważania znajdujemy w rozdziale IV, w którym doktorantka zaprezentowała stan implementacji przez polskiego ustawodawcę międzynarodowych norm konwencyjnych, nakładających zobowiązania do penalizacji określonych w nich typów zachowań, odwołując się przy tym do Kodeksu karnego. Uzupełnienie tych szczegółowych rozważań znajdujemy w rozdziale V, w którym

doktorantka omówiła stan implementacji przez polskiego ustawodawcę takich norm w pozakodeksowym prawie karnym.

Pomimo wysokiej oceny warsztatu naukowego Pani mgr Olesiuk-Okomskiej, nie wszystkie rozważania merytoryczne zaprezentowane przez doktorantkę recenzent uznaje za przekonujące i wyczerpujące. Niektóre z tych rozważań, a zwłaszcza skala i stopień ich prezentacji, mogą budzić pytania lub wątpliwości zwłaszcza wtedy, kiedy dotyczą fundamentalnych konstrukcji prawa międzynarodowego. Uwaga ta odnosi się zwłaszcza do rozważań, jakie znajdujemy w p. 3. rozdziału III, w którym doktorantka zaprezentowała problematykę miejsca umowy międzynarodowej wśród źródeł polskiego prawa karnego. Niezależnie od mało precyzyjnego sformułowania tego tytułu (...wśród źródeł...) należy stwierdzić, że prezentowanie takiej problematyki zawsze będzie obarczone pewnym ryzykiem, z uwagi na skalę jej skomplikowania oraz wielość i różnorodność zasadniczych wątpliwości, jakie się przy tej okazji pojawiają. Stwierdzenie doktorantki na s. 96, że pojęcie umowy międzynarodowej nie zostało zdefiniowane w Konstytucji RP, a definicję taka znajdujemy w ustawie o umowach międzynarodowych z 14 kwietnia 2000 r. nie oznacza chyba oczekiwania autorki, aby Konstytucja definiowała umowę międzynarodową. Ustawowa definicja umowy międzynarodowej nawiązuje przecież do definicji z art. 2 Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów z 1969 r., do której należało wyraźnie i jednoznacznie się odwołać. W tej samej części pracy znajdujemy uwagi odnoszące się do konstytucyjnych regulacji odnośnie do sposobu i trybu ratyfikacji umów międzynarodowych (s. 97–98). Jest to materia o znaczeniu tak fundamentalnym, także z punktu widzenia prawa międzynarodowego, że zasygnalizowanie jej w bardzo skromnym wymiarze, bez odwołania się w punkcie wyjścia do przepisu art. 133 ustawy zasadniczej (*ius representationis omnimoda*) i bez powołania reprezentatywnej literatury (np. prace Pani Profesor M. Masternak-Kubiak) powoduje pewien niedosyt. Podobną uwagę można sformułować pod adresem ogólnych uwag na temat treści i znaczenia przepisu art. 87 Konstytucji RP w kontekście miejsca umowy międzynarodowej w systemie źródeł powszechnie obowiązującego prawa RP. Rozważania takie zawsze rodzą pytania zarówno o ich teoretyczny poziom, jak również o niezbędny stopień ich szczegółowości. Uwaga ta nie oznacza krytyki merytorycznego poziomu rozważań doktoranta, ale ma na celu zwrócenie jego uwagi na konieczność szczególnej precyzji w prezentowaniu problematyki o fundamentalnym znaczeniu na gruncie każdego systemu prawnego.

Wyżej zaprezentowane uwagi recenzyjne powinny ułatwić doktorantce uzupełnienie wykazanych braków i unikanie ich w procesie realizacji przedsięwzięć naukowych

w przyszłości. Problematyka rozprawy doktorskiej Pani mgr Magdy Olesiuk-Okomskiej jest bowiem wielowątkowa i dynamiczna w kontekście praktyki międzynarodowej, w związku z czym konieczność kontynuowania pogłębionych badań w tym zakresie wydaje się być w pełni uzasadniona.

V. Ocena końcowa rozprawy

Zaprezentowane wyżej uwagi upoważniają mnie do wyrażenia następującego stanowiska:

1. *Rozprawa doktorska Pani mgr Magdy Olesiuk-Okomskiej pt. Przesłępstwa konwencyjne w polskim prawie karnym, przygotowana pod kierunkiem Pana Prof. UW dr hab. Karola Karskiego, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólna wiedzę teoretyczną autorki w dziedzinie prawa międzynarodowego publicznego, a także jej umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.*
2. *Rozprawa doktorska Pani mgr Magdy Olesiuk-Okomskiej pt. Przesłępstwa konwencyjne w polskim prawie karnym spełnia tym samym wymagania określone w postanowieniach art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki /Dz.U. 2003, nr 65, poz. 595/.*
3. *W związku z powyższym wnioskuję o przyjęcie rozprawy doktorskiej Pani mgr Magdy Olesiuk-Okomskiej i o dopuszczenie doktorantki do dalszych stadiów postępowania w przewodzie doktorskim.*

Prof. UAM dr hab. Tadeusz Gadkowski

Poznań, 2020. 02. 27.